www.xtrapapers.com

Cyfenw	Rhif y Ganolfan	Rhif yr Ymgeisydd
Enwau Eraill		0

CBAC WJEC

TGAU

4271/51

HANES

UNED 1/UNED 2: Oes Elisabeth, 1558-1603

P.M. DYDD LLUN, 3 Mehefin 2013

1 awr 15 munud

Cwestiwn	Marc a Roddwyd
1	25
2	15
3	10
SAG	3
Cyfanswm	53

4271 510001

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du.
Ysgrifennwch eich enw, rhif y ganolfan a'ch rhif ymgeisydd yn y blychau ar ben y dudalen hon.
Atebwch BOB cwestiwn ar y papur arholiad.
Ysgrifennwch eich atebion yn y lleoedd gwag priodol yn y llyfryn hwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Mae nifer y marciau wedi'i nodi mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.
Cofiwch y bydd ansawdd eich cyfathrebu ysgrifenedig yn cael ei asesu yn yr atebion sy'n cynnwys ysgrifennu estynedig, sef cwestiynau 1*(d)* a 3.
Yn ogystal bydd eich gallu i sillafu, atalnodi a defnyddio gramadeg yn gywir yn cael ei asesu yn eich ateb i gwestiwn 3.

ⓗ WJEC CBAC Cyf. CJ*(S13-4271-51)

www.xtrapapers.com

Arholwr yn unig

Atebwch **bob** *cwestiwn.*

CWESTIWN 1

Mae'r cwestiwn hwn yn ymchwiliad i faterion tramor a morwrol. [25]

Astudiwch y ffynonellau isod ac yna atebwch y cwestiynau sy'n dilyn pob ffynhonnell.

Ffynhonnell A

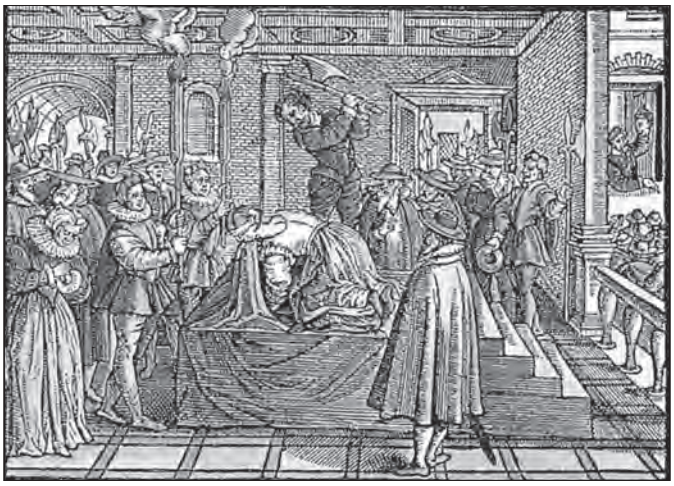

[Darlun yn dangos dienyddio Mari Brenhines y Sgotiaid yng Nghastell Fotheringay yn 1587]

(a) Beth mae Ffynhonnell A yn ei ddangos i chi am ddienyddio Mari Brenhines y Sgotiaid? [2]

....

....

....

....

....

....

Arholwr
yn unig

Ffynhonnell B

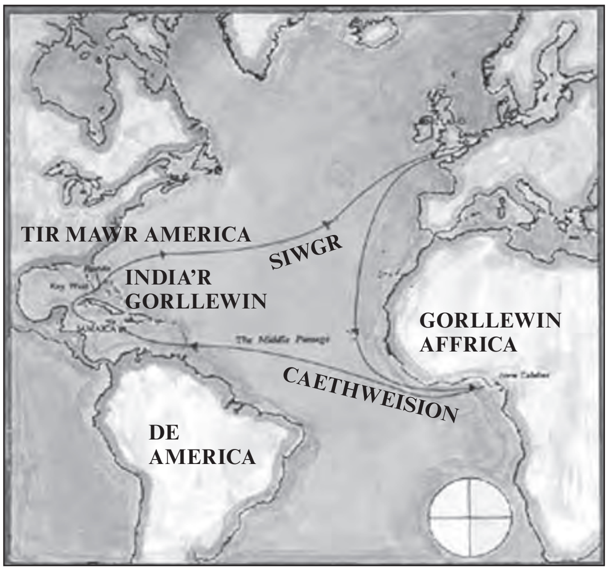

[Map yn dangos mordaith John Hawkins yn 1562,
yn tynnu sylw at y llwybr a ddilynodd ei longau caethweision]

(b) Defnyddiwch y wybodaeth yn Ffynhonnell B a'r hyn rydych chi'n ei wybod i egluro pam gwnaeth Syr John Hawkins sefydlu'r fasnach gaethion *(slave trade)*. [4]

4271
510003

www.xtrapapers.com

Arholwr yn unig

Ffynhonnell C

Yn 1572 hwyliodd Drake i Ganolbarth America gyda dwy long a 100 o forwyr. Roedd e'n gwybod bod llongau Sbaen yn llawn aur o México ac arian o Beriw. Ymosododd Drake ar dref a chipio arian *(silver)* gwerth £20,000 *[tua £30 miliwn heddiw]*. Cafodd tua 40 o'i ddynion eu lladd. Daeth Drake yn ôl i Loegr yn ddyn cyfoethog ac enwog ac yn fuan wedyn, dechreuodd gynllunio mordaith arall.

[Andy Harmsworth, hanesydd, yn ysgrifennu mewn gwerslyfr ar gyfer ysgolion, *Elizabethan England* (1999)]

(c) I ba raddau mae Ffynhonnell C yn cefnogi'r safbwynt mai'r awydd *(desire)* am gyfoeth oedd y prif reswm dros fordeithiau oes Elisabeth? [5]

www.xtrapapers.com

Arholwr yn unig

Ffynhonnell CH

> Mae morwyr Lloegr wedi gwneud yn well na phob gwlad arall o ran mordeithiau fforio *(exploration)*. Maen nhw wedi agor cyfleoedd masnachu i fasnachwyr Lloegr ym mhob cornel o'r byd – yn Rwsia, Caergystennin *(Constantinople)*, Gogledd a De America a China – gyda'r canlyniad bod nwyddau a chynhyrchion drud bellach ar gael yn Lloegr.

[Richard Hakluyt, awdur, yn ysgrifennu yn ei lyfr, *Principal Navigations*, a gafodd ei ysgrifennu yn 1589. Roedd Hakluyt wedi cyfweld â llawer o forwyr ar gyfer ei lyfr ac roedd e'n cefnogi mwy o fforio a masnachu.]

(ch) Pa mor ddefnyddiol yw Ffynhonnell CH i hanesydd sy'n astudio llwyddiant morwyr oes Elisabeth?
[Eglurwch eich ateb trwy ddefnyddio'r ffynhonnell a'r hyn rydych chi'n ei wybod.] [6]

4271
510005

www.xtrapapers.com

Mae'r ddwy ffynhonnell hyn yn rhoi safbwyntiau gwahanol am orchfygiad Armada Sbaen.

Ffynhonnell D

Roedd wyth o longau Lloegr yn symud tuag atom yn Calais gyda'u hwyliau ar dân ac yn llosgi'n wyllt. Roeddwn yn ofni efallai eu bod wedi'u llenwi â deunydd ffrwydrol a phowdwr gwn. Yna rhoddais orchymyn i dorri'r rhaffau oedd yn dal ein llongau ni er mwyn eu rhyddhau.

[Y Dug Medina Sidonia, Cadbennaeth *(Commander in Chief)* Armada Sbaen, yn ysgrifennu yn ei adroddiad i'r Brenin Philip II (7 Awst 1588)]

Ffynhonnell DD

Un rheswm dros orchfygiad yr Armada oedd bod eu llongau nhw yn llawer arafach ac yn llawer anoddach eu symud na llongau Lloegr. Ers y 1560au roedd John Hawkins wedi datblygu math newydd o galiwn rhyfel – llong oedd yn gyflymach, yn fwy isel ac yn gallu gwrthsefyll *(withstand)* tywydd gwael yn well na llongau Sbaen.

[Roger Lockyer a Dan O'Sullivan, haneswyr o Brydain, yn ysgrifennu yn eu gwerslyfr, *Tudor Britain* (1997)]

(d) Pam mae Ffynonellau D ac DD yn rhoi safbwyntiau gwahanol am orchfygiad Armada Sbaen? [8]
[Yn eich ateb dylech gyfeirio at gynnwys y ffynonellau a'r awduron hefyd.]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

www.xtrapapers.com

Arholwr yn unig

....

....

....

....

....

....

....

....

....

25

DIWEDD CWESTIWN 1

www.xtrapapers.com

Arholwr
yn unig

CWESTIWN 2

Roedd llawer o ddatblygiadau gwleidyddol a chymdeithasol yn oes Elisabeth. [15]

Astudiwch y ffynhonnell isod ac yna atebwch y cwestiynau sy'n dilyn.

[Mae'r darlun yn dangos William Cecil (Yr Arglwydd Burghley), gŵr llys a gwleidydd pwysig o oes Elisabeth]

(a) Disgrifiwch y Llys Brenhinol yn oes Elisabeth. [4]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

www.xtrapapers.com

Arholwr yn unig

(b) Eglurwch pam roedd y theatr yn boblogaidd yn oes Elisabeth. [5]

www.xtrapapers.com

Arholwr yn unig

(c) Pa mor bwysig oedd Deddf y Tlodion 1601? [6]

15

DIWEDD CWESTIWN 2

www.xtrapapers.com

Arholwr yn unig

CWESTIWN 3

Fe wnaeth Elisabeth wynebu llawer o broblemau crefyddol yn ystod ei theyrnasiad.

Pa mor dda wnaeth Elisabeth ddelio â phroblemau crefyddol yn ystod ei theyrnasiad? [10]

Yn eich ateb dylech drafod:

- *y problemau crefyddol yr oedd Elisabeth wedi delio â nhw'n llwyddiannus;*
- *unrhyw broblemau crefyddol roedd hi wedi methu delio â nhw'n llwyddiannus.*

Yn y cwestiwn hwn, mae marciau'n cael eu rhoi am sillafu, atalnodi a defnyddio gramadeg yn gywir. [3]

www.xtrapapers.com

Arholwr yn unig

DIWEDD CWESTIWN 3

10

DIWEDD Y PAPUR

SAG 3